

الله اعلم
بما نزلنا من
القرآن

سازمان پژوهش‌های فقهی و حقوقی

به نام خدا مشور اخلاق پژوهش

بایدی از خداوند سبحان و اعتماد به این که عالم محضر خداست و همواره نهم بر احوال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه و اعتدای فرهنگ و تمدن بشری، ما دانشمندان و اصحاب هیات علمی و اعضای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می‌گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت‌های پژوهشی به نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل برنت: التزام به برنت جمعی از حرکت‌ها رفتار غیر حرفه‌ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شبهه‌ی غیر علمی می‌آیند.
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از حرکت‌ها جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و ارائه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشمندان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم‌ها و حرمت‌ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تعدد خودداری از حرکت‌ها حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران، همکاران، انسان، حیوان و نبات و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان‌ها و کشورهای دیگر و نهاد‌های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل حقیقت‌جویی: تلاش در راستای پی‌جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از حرکت‌ها پنهان‌سازی حقیقت.
- ۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
- ۹- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن به پیشبرد و توسعه کشور و کلیه مراحل پژوهش.

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جغرافیا

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: جغرافیا و برنامه ریزی شهری

عنوان:

بررسی شاخص های اجتماعی فرهنگی در جهت توسعه شهری

مطالعه موردی : (شهر ایوان)

استاد راهنما:

دکتر حسین مجتبی زاده خانقاهی

استاد مشاور:

دکتر آرزیتا رجیبی

پژوهشگر:

نرگس احمدی

بهار ۱۳۹۲

تقدیم به :

ارواح طیبهٔ جمیع شهداء و روح مطهر رزمندهٔ دلاور هشت سال دفاع مقدس و یادگار زخمی میدان ها
نبرد حق علیه باطل، استاد و مربی قرآن کریم، تندیس اخلاص و شهامت، پاسدار سرافراز سپاه اسلام

سردار شهید محمد رضا محمدی !!

سردار که از غیرت بلند پایمرد و ایثار و شهامت؛ کرامت و سخاوتش یاریگر هر دست
ناتوانی بود و در اوج عظمت بزرگی گمنام و از تبار مردان بی ادعا بود...

سردار! بیاد می آورم که گلوله نیز به غیرت سرخت چه فروتنانه تکریم می نمود!

تمام این پایان نامه ناتمام است و تنها زمانی می فرجامد که مجنون دلستان دوران دلبر تناز
خاکستان که آینه تمام نما علم و ادب و اخلاص و انسانیت بود از غیب دستی بگشاید و
چون ثانیه ها رزمش بر سر دانش یومق این حقیر چتر مستانه بزند...

نامش بر تارک آسمان مبارک باد.

تشکر و قدردانی:

« منت خدای را عزوجل که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت »

حمد و سپاس مخصوص آن ایزد قادر و توانا است. خدایی که از روح خودش در وجود انسان دمید و او را به نیروی شعور برتری بخشید و اشرف مخلوقات قرار داد، بی شک در وهله اول اگر الطاف الهی شامل نمی شد هیچ نقطه ای بر هیچ ورقی نمی نشست ، پس از آن صمیمانه سپاسگزار هر کسی هستم که در طول زندگی و تحصیلم به من یک کلمه آموخته باشد.

در اینجا لازم می دانم که مراتب تشکر و قدردانی خود را از استاد بزرگوارم جناب آقای دکتر مجتبی زاده ابراز نمایم که همواره در تمام مراحل تحقیق بنده را از راهنمایی های بی دریغ خود بهره مند نموده اند. و همچنین صمیمانه تشکر می نمایم از استاد عزیزم سرکار خانم دکتر آزیتا رجبی و از دیگر اساتید محترم گروه جغرافیا که در دوران تحصیل از راهنمایی های ایشان بهره برده ام صمیمانه سپاسگزارم.

در پایان ضمن درود و سلام به روح مطهر رزمنده ی دلاور هشت سال دفاع مقدس و پاسدار رشید سپاه اسلام **« سردار شهید محمد رضا محمدی »** از کلیه دوستان و بخصوص خانواده ام و همچنین **« معنا بخش زندگیم همسر مهربان و عزیزم جناب آقای یوسف محمدی و فرزند دلبندم فاطمه زهرا »** که مرا در انجام امر تحصیل و تحقیق حاضر یاری و راهنمایی نموده اند و بخاطر لحظاتی که بایستی صرف آنها می کردم به تحقیق و مطالعه پرداختم کمال تشکر و قدر دانی را دارم و بی نهایت سپاسگزارم؛ و در پایان برای همگان از درگاه خداوند متعال آرزوی توفیق و سربلندی و شادکامی روزافزون را خواهانم.

بسمه تعالی

تعهد اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب نرگس احمدی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۹۰۶۳۱۸۱۷۰۰ در رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری که در تاریخ ۱۳۹۲/۲/۳۰ از پایان نامه خود تحت عنوان: بررسی

شاخص ها اجتماعی فرهنگی در جهت توسعه شهر مطالعه مورد شهر ایوان

با کسب نمره ۱۷ و درجه بسیار خوب دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط این جانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست منابع و ماخذ ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلا برای دریافت هیچ مدرکی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوز های مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نداشته باشم..

نام و نام خانوادگی

تاریخ و امضاء

بسمه تعالی

در تاریخ: ۹۲/۲/۳۰

دانشجوی کارشناسی ارشد نرگس احمدی از پایان نامه خود دفاع نموده و

با نمره ۱۷ به حروف (عدد) و با درجه بسیار خوب مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول : کلیات تحقیق

۱	مقدمه.....
۳	1-1- بیان مساله.....
۴	۲-1- اهداف تحقیق.....
۴	۳-1- ضرورت انجام تحقیق.....
۵	۴-1- سوالات تحقیق.....
۵	۵-1- فرضیات تحقیق.....
۶	۶-1- روش تحقیق.....
۶	۷-1- جامعه آماری.....
۶	۸-1- روش گرد آوری اطلاعات.....
۶	۹-1- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات.....
۷	۱۰-1- پیشینه تحقیق.....
۷	۱۱-1- موانع و مشکلات تحقیق.....
۸	۱۲-1- واژگان کلیدی تحقیق.....

فصل دوم : مبانی نظری تحقیق

۹	۲-1- بخش اول: تعاریف و مفاهیم کلید واژه و تعاریف لازم.....
۱۰	۲-1-1- شاخص.....
۱۰	۲-1-2- عوامل اجتماعی و فرهنگی.....
۱۱	۲-1-3- توسعه.....
۱۱	۲-1-4- توسعه شهری.....
۲	۲-2- بخش دوم: مبانی نظری تحقیق.....
۱۲	۲-2-1- شهر.....
۱۳	۲-2-2- برنامه ریزی شهری.....
۱۳	۲-2-3- برنامه های توسعه شهری.....
۱۴	۲-2-4- طرحهای جامع شهری.....
۱۶	۲-2-5- طرح تفصیلی شهر.....

- ۲-۲-۶- طرح هادی شهر..... ۱۷
- ۲-۲-۷- کاربری زمین شهری..... ۱۷
- ۲-۲-۸- سرانه زمین شهری..... ۱۸
- ۲-۲-۹- توسعه شهری در کشورهای جهان سوم..... ۱۹
- ۲-۲-۱۰- روند توسعه شهری در ایران..... ۱۹
- ۲-۲-۱۱- اشکال توسعه شهری..... ۲۰
- ۲-۲-۱۲- شناخت الگوهای توسعه شهری..... ۲۱
- ۲-۲-۱۳- الگوی قطاعی..... ۲۱
- ۲-۲-۱۴- الگوی ستاره ای (شعاعی)..... ۲۲
- ۲-۲-۱۵- الگوی دایره ای..... ۲۳
- ۲-۲-۱۶- الگوی چند هسته ای..... ۲۴
- ۲-۲-۱۷- الگوی خطی یا کریدوری..... ۲۵
- ۲-۲-۱۸- الگوی توسعه آشفته شهری..... ۲۵
- ۲-۲-۱۹- عوامل موثر در توسعه شهری..... ۲۶
- ۲-۲-۲۰- امکانات و محدودیت های توسعه فیزیکی شهرها..... ۲۷

فصل سوم : ویژگیهای طبیعی و اجتماعی، اقتصادی و سیاسی

- مقدمه ۳۳
- ۳-۱- بخش اول: ویژگیها و توانهای طبیعی..... ۳۴
- ۳-۱-۱- موقعیت جغرافیایی ایوان..... ۳۴
- ۳-۱-۲- نااهمواریها..... ۳۶
- ۳-۱-۳- ژئومورفولوژی و چینه شناسی..... ۳۷
- ۳-۱-۴- خصوصیات زلزله خیزی ایوان..... ۳۸
- ۳-۱-۵- اقلیم و آب و هوا..... ۳۸
- ۳-۱-۶- دما..... ۴۰
- ۳-۱-۷- بارش..... ۴۱
- ۳-۱-۸- رطوبت..... ۴۲
- ۳-۱-۹- منابع آب و نحوه تامین آب شهرستان..... ۴۲
- ۳-۱-۱۰- منابع آب سطحی..... ۴۲

- ۳-۱-۱۱- منابع آب زیر زمینی..... ۴۳
- ۳-۱-۱۲- منابع خاک..... ۴۳
- ۳-۱-۱۳- پوشش گیاهی..... ۴۴
- ۳-۱-۱۴- زندگی جانوری..... ۴۵
- ۳-۲- بخش دوم: ویژگی های اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی شهر
- ۳-۲-۱- مقرر و موقعیت شهر ایوان..... ۴۵
- ۳-۲-۲- موقعیت نسبی..... ۴۵
- ۳-۳- بررسی و شناخت شهر..... ۴۶
- ۳-۳-۱- شناخت شهر..... ۴۶
- ۳-۳-۲- وجه تسمیه شهر..... ۴۷
- ۳-۳-۱- شناخت و تاریخچه ایوان..... ۴۷
- ۳-۴-۳- پیدایش شهر..... ۴۷
- ۳-۴-۱- مراحل توسعه..... ۴۸
- ۳-۴-۲- هسته اولیه..... ۴۸
- ۳-۴-۳- مرحله اول توسعه..... ۴۹
- ۳-۴-۴- مرحله دوم توسعه..... ۴۹
- ۳-۴-۵- مرحله سوم توسعه..... ۵۰
- ۳-۴-۶- شکل و فرم شهر..... ۵۰
- ۳-۵- محلات شهر..... ۵۱
- ۳-۶- حرکات جمعیتی..... ۵۲
- ۳-۷- ساختار سنی و جنسی جمعیت..... ۵۳
- ۳-۸- میزانهای رشد طبیعی جمعیت و مهاجرت..... ۵۶
- ۳-۸-۱- آموزش و سواد..... ۵۹
- ۳-۸-۲- زبان..... ۶۱
- ۳-۸-۳- فرهنگ و نژاد..... ۶۲
- ۳-۸-۴- دین و مذهب..... ۶۲
- ۳-۸-۵- اوضاع کلی اقتصادی شهر..... ۶۳
- ۳-۹- میزان و نسبت جمعیت فعال در بخشهای مختلف اقتصادی..... ۶۴

۶۷	۱۰-۳-وضعیت صنعت و معدن.....
۶۷	۱۱-۳-کالبد و بافت شهر.....
۶۹	۱۲-۳-امکانات و خدمات شهری.....
۶۹	۱-۱۲-۳-کاربری آموزشی.....
۷۰	۲-۱۲-۳-آموزش عالی.....
۷۰	۳-۱۲-۳-سایر فضاهاى آموزشى.....
۷۰	۴-۱۲-۳-کاربری فرهنگی.....
۷۰	۵-۱۲-۳-کاربری فضای سبز عمومی.....
۷۱	۶-۱۲-۳-کاربری ورزشی.....
۷۱	۷-۱۲-۳-کاربری اداری -انتظامی.....
۷۱	۸-۱۲-۳-کاربری بهداشتی - درمانی.....
۷۱	۹-۱۲-۳-کاربری صنعتی - کارگاهی.....
۷۲	۱۰-۱۲-۳-کاربری حمل و نقل و انبار.....
۷۲	۱۱-۱۲-۳-کاربری تجاری.....
۷۲	۱۲-۱۲-۳-کاربری مسکونی.....
۷۲	۱۳-۱۲-۳-کاربری شبکه معابر و ارتباطات.....

فصل چهارم : تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق

۷۶	مقدمه.....
۷۷	۱-۴-ارزیابی جهات رشد و توسعه شهر.....
۷۸	۲-۴-عوامل محدود کننده توسعه شهر.....
۷۸	۱-۲-۴-توپوگرافی و شیب.....
۷۸	۲-۲-۴-جنس خاک و قابلیت اراضی.....
۷۹	۳-۲-۴-تکتونیک و لرزه خیزی.....
۷۹	۴-۲-۴-سطح ایستابی آبهای زیرزمینی.....
۷۹	۵-۲-۴-تعیین جهات توسعه شهر.....
۷۹	۳-۴-عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر در توسعه ایوان.....
۸۰	۱-۳-۴-مهاجرت.....

۸۱	۲-۳-۴- بورس بازی زمین و ساخت و سازهای غیر قانونی.....
۸۲	۳-۳-۴- مسکن و توسعه فیزیکی.....
۸۲	۴-۳-۴- زمین شهری.....
۸۲	۵-۳-۴- عوامل خدماتی.....
۸۳	۴-۴- حدود منطقی توسعه شهر.....
۸۳	۵-۴- آینده نگری توسعه شهر در طرح جامع.....
۸۴	۶-۴- طرح پیشنهادی برای توسعه شهر.....

فصل پنجم : آزمون فرضیات و پیشنهادات

۸۶	مقدمه.....
۸۷	۱-۵- آزمون فرضیات.....
۸۷	۱-۱-۵- فرضیه اول.....
۸۸	۲-۱-۵- فرضیه دوم.....
۸۸	۳-۱-۵- فرضیه سوم.....
۸۹	۲-۵- نتیجه گیری.....
۹۱	۳-۵- پیشنهادات.....
	تصاویر و عکس.....

جداول

۳۴	۱-۲- جدول هواشناسی.....
۳۵	۲-۲- جدول هواشناسی.....
۴۷	۳-۲- تراکم جمعیتی محلات مختلف شهر ایوان.....
۴۸	۴-۲- جدول تحولات خانوار.....
۴۹	۵-۲- جدول نمودار روند رشد جمعیت شهری ایوان.....
۵۰	۶-۲- ساختار سنی و جنسی جمعیت ایوان.....
۵۲	۷-۲- ساختار سنی و جنسی جمعیت ایوان.....
۵۴	۸-۲- جدول مهاجران وارد شده به شهر ایوان.....
۵۵	۹-۲- جدول میزان باسوادی جامعه شهری ایوان.....
۵۸	۱۰-۲- جدول مقایسه فصلی بیکاران.....
۵۹	۱۱-۲- جدول توزیع شاغلان شهر ایوان.....

۱۲-۲-جدول کاربری زمین وضع موجود ایوان.....۶۷.

نقشه ها

۱-۲-نقشه موقعیت ایوان.....۲۹.

۲-۲-نقشه شهر ستان ایوان.....۳۰.

۳-۲-نقشه مراحل توسعه شهر ایوان.....۴۴.

۴-۲-نقشه محلات ایوان.....۴۷.

۵-۲-نقشه جمعیت شهر ایوان.....۵۳.

منابع و مأخذ.....

چکیده.....

فصل اول:
كليات تحقيق

مقدمه :

شهر پدیده است مکانی - فضایی که در نقطه خاصی ایجاد شده، در زمان تکامل یافته و رشد می یابد و در هر مقطع از تاریخ، دگرگونی ها کمی خود را به تغییرات کیفی مورد نیاز عصر خویش تبدیل می کند. پس برخورد با مسئله شهر، فضا شهر و توسعه آن برا جوابگویی به نیازها آنی و آتی ساکنان، فرایند را می طلبد که از فلسفه شهر شروع شده در مکان و زمان رشد و گسترش می یابد و با جستجو علمی - عملی به فضا ختم می گردد. این پایان خود آغار پویشی دوباره است. (حبیبی، ۱۳۷۶، ۱۶۶)

شهرنشینی و توسعه شهر را بدون شک یکی از عمیق ترین جنبه ها تمدن جدید می دانند که از عوامل مهم اصلی تغییر محیط بوده و همین عامل است که نیاز فزاینده بیش از پیش به سرزمین برا آمایش منابع طبیعی و محصولات و تولیدات غذایی موجب می شود. (بونفو، ۱۳۷۴، ۳۱۳)

یکی از مسائل عمده است که امروزه بشر با آن دست به گریبان است پدیده شهر نشینی و رشد شتابان و نیز توسعه بی ضابطه و بی رویه شهرها می باشد. افزایش جمعیت رواج فرهنگ شهر نشینی و تبدیل روستاها به شهرها و مهاجرتها سبب شده که در پاره ا موارد عرصه ها طبیعی به اراضی شهر تبدیل شود و در توسعه شهر به محیط پیرامون و منابع موجود لطماتی وارد شود.

بررسی سیر تحول شهر نشینی و توسعه شهرها در کشورمان این امکان را می دهد که ضمن دستیابی به شناختی هر چند محدود از گذشته و بررسی اوضاع فعلی برا آینده ا بهتر بتوانیم برنامه ریز کنیم.

مطالعه و بررسی توسعه فیزیکی شهر به منظور درک ملئل شهر گرایی و پیدایش راه حل ها مناسب جهت برقرار یک روند توسعه متعادل شهر همراه با امکانات مالی و رفتار روان شناختی شهر نشینان است. زیرا شهر موجود را نمی توان به حال خود رها کرد تا هر شکلی می خواهد به خود بگیرد. بلکه باید فضا کافی را برا توسعه و گسترش شهر در نظر داشت تا توسعه و رشد شهر سبب تراکم جمعیت فعالیت ها و ساختمان ها در یک منطقه مشخص نشود.

در این پژوهش سعی شده است وضع موجود بررسی شود توسعه شهر در ادوار مختلف مورد توجه قرار گرفته و نقش عوامل اجتماعی و فرهنگی و تاثیر آن در توسعه شهر ایوان به عنوان عوامل مهم مورد بررسی قرار گیرد.

در فصل اول پژوهش طرح تحقیق خواهد آمد در فصل دوم به مبانی نظر ولهد توسعه شهر پرداخته خواهد شد. فصل سوم به ویژگی ها جغرافیایی و اجتماعی و اقتصاد شهر ایوان اشاره می شود در فصل چهارم به ارزیابی و تجزیه و تحلیل ائط اقتصاد اجتماعی و کالبد و بررسی تعیین جهات توسعه شهر ایوان پرداخته خواهد شد و در فصل پنجم یا پایان به آزمون فرضیات و نتیجه گیر و ارائه پیشنهادات اشاره می گردد.

در پایان آرزو دارم این پژوهش بتواند موجبات شناخت بهتر شهر ایوان و مسائل متنوع آن را فراهم سازد و یا حداقل راهگشایی در حل مشکلات آن باشد.

۱-۱- بیان مسئله :

شاخص ها اجتماعی فرهنگی در توسعه شهر ایوان کدامند؟

توسعه شهر دارا اشکال مختلف و انواع گوناگونی است که بسته به شرایط محیطی متفاوت می باشد. به اعتقاد سرور توسعه شهر از نظر جغرافیایی فرایند است مستمر در جهت بهزیستی انسانها با تاکید بر حفظ قابلیت محیط و تعامل و رابطه انسان با محیط و در تمامی الگوها توسعه شهر و ناحیه ا لازم است رویکرد و پایدار توسعه وجه مشترک کلیه حرکتها باشد. (سرور، ۱۳۸۷، ۱۸۱)

سیاست ها توسعه شهر در دنیا به مفهوم ارتقا بهوو و بهینه ساز استفاده از زمین وامکان توسعه شهر و ارتقا سطح دسترسی ساکنان بافت قدیمی و فرسوده شهر به خدمات شهر و اجتماعی است.

توسعه شهر در قالب شهر ساز به عنوان اقدامی از پیش اندیشیده شده برا سکونت انسان سابقه ا بس طولانی دارد بر مبنای اطلاعات فعلی تقریبا اولین اقدامی که بتوان عنوان اقدام شهر سازانه به آن اطلاق کرد احداث شهر موهنجو دارو در پاکستان در ۲۱۵۰ سال قبل میلاد است. همچنین برخی دولت شهر ها یونانی یا شهر ها را که در دوره ساسانیان در مرکز و شمال شرقی ایران به وسیله حاکمان وقت بنا شده اند می توان اقدامی شهر سازانه تلقی کرد (پلی یزد ، سناجرد ، ۱۳۸۲، ۲۲)

شهر ایوان با قرار گرفتن در شمال استان ایلام و با توجه به موقعیت آن که در منطقه دشتی واقع شده است توسعه شهر در در چند دهه اخیر صورت گرفته و ناموزون بودن و نا متناسب بودن این توسعه در نتیجه

عواملی مانند مهاجرتها ناشی از جنگ و مهاجرتها روستاها حوزه نفوذ و مرکزیت ادار سیاسی شهرستان ایوان و نبود برنامه خاص مدون شهر است.

بیشترشهرها ایران بدون طرح و نقشه قبلی پدید آمده اند و ایوان نیز جزء همین شهرها محسوب می شود که در روند تحولات گنهنویساز و برنامه ریز شهر این منطقه نیز دارا بعضی نقاط برنامه ریز شده است که خود حاو نقاط ضعف و قوت است.

۱-۲-۱- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه انتخاب آن:

در راه شکوفایی و توسعه هر منطقه موانع و محدودیت هایی وجود دارد که عنصر اصلی توفیق در هر زمینه ا شناسایی کامل و همه جانبه این مسائل می باشد چرا که بدون این شناخت نمی توانیم به بهره بردار صحیح برسیم.

استان ایلام یکی از استانها محروم و توسعه نیافته کشور می باشد و شهرستان ایوان نیز یکی از شهرستانها این استان می باشد که توانها وامکانات بالقوه بسیار برا توسعه شهر ایوان دارد. هدف از انتخاب این موضوع شناخت این توانها و استعدادها به خصوص شناخت عوامل اجتماعی و فرهنگی که در توسعه شهر ایوان نقش داشته یا می تواند داشته باشد هدف شناخت این عوامل در جهت توسعه شهر ایوان و توسعه نسبی این شهر و شهرستان می باشد.

۱-۳-۱- هدفهای تحقیق:

هدف از مطالعه این موضوع در درجه اول بررسی و شناخت عوامل اجتماعی و فرهنگی در جهت توسعه شهر ایوان می باشد که هدف کلی این تحقیق محسوب می گردد.

و اهداف ویژه این تحقیق عبارتند از:

۱) توصیف وضع موجود و بیان علمی در بررسی شاخص ها اجتماعی و فرهنگی در جهت توسعه شهر ایوان.

۲) شناسایی و معرفی عوامل مهم در روند توسعه شهر ایوان.

۳) بررسی عامل مهاجرت و تاثیر آن در توسعه شهر ایوان.

۴) بررسی عامل خطوط ارتباطی و قرار گرفتن ایوان در مسیر جاده اصلی کرمانشاه ایلام در توسعه شهر ایوان .

۱-۴- سوالات و فرضیات تحقیق:

سوالات تحقیق:

۱) آیا عوامل اجتماعی و فرهنگی در توسعه شهر ایوان نقش داشته است؟

۲) آیا عامل مهاجرت در توسعه شهر ایوان نقش داشته است؟

۳) آیا عامل خطوط ارتباطی و قرار گرفتن در مسیر جاده اصلی کرمانشاه ایلام در توسعه شهر ایوان نقش داشته است؟

۱-۵- فرضیات تحقیق:

فرضیه:

فرضیه عبارت است از حدس و گمان اندیشمندان در باره ماهیت، چگونگی روابط بین پدیده ها، اشیاء و متغیرها که محقق را در تشخیص نزدیک ترین و محتمل ترین راه برای کشف مجهول کمک می نماید. (حافظ نیا، ۱۳۸۷، ۱۱۰)

یک فرضیه قضیه است که رابطه را میان دو عبارت برقرار می کند که بر حسب مورد ممکن است مفاهیم یا پدیده ها باشند پللی یزد ، سنا جرد ، ۱۳۸۲، ۱۷)

۱) به نظر می رسد عوامل اجتماعی و فرهنگی در توسعه شهر ایوان نقش داشته است.

۲) به نظر می رسد عامل مهاجرت در توسعه شهر ایوان نقش داشته است.

۳) به نظر می رسد عامل خطوط ارتباطی و قرار گرفتن شهر در مسیر جاده اصلی کرمانشاه ایلام در توسعه شهر ایوان نقش داشته است.

۱-۶- روش تحقیق:

لیعاض اینکه هدف این پژوهش مطالعه مورد بوده است، روش انتخابی برا مطالعه این موضوع تحقیق نیز روش تحقیق مورد است. در این روش بعد از انتخاب مسئله و موضوع تحقیق، فرضیات و اهداف موردنظر مطرح شده و پس از گردآور اطلاعات به شیوه ها میدانی و کتابخانه ا در جهت اثبات فرضیات و دستیابی به اهداف موردنظر اقدام شده است.

۱-۷-جامعه آماری و حجم آن:

شهر ایوان با جمعیت ۳۳۴۰۷ نفر

۱-۸-روش گرد آوری اطلاعات:

در این تحقیق گرد آور اطلاعات از دو شیوه استفاده شده است: الف) روش کتابخانه ا (ب) روش میدانی

الف) روش شیوه کتابخانه ا بلجهت گردآور آمار و ارقام تهیه نقشه به کتابخانه ها مسکن و شهر ساز ، میراث فرهنگی ، مدیریت و برنامه ریز استان و کلیه ادارت موجود در شهرستان ایوان مراجعه و از منابع موجود استفاده گردید.

مطالعات میدانی: در این شیوه گردآور باچندین سفر به کل سطح شهر و مشاهده مستقیم و مصاحبه با مردم ساکن نقاط مختلف شهر و تهیه عکس به گرد آور اطلاعات مربوط پرداختیم.

۱-۹- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات:

در این حله ابتدا با دسته بند اطلاعات آمار ارقام نقشه ها و کلیه مطالب جمع آور شده پرداختم و سپس به تجزیه و تحلیل اطلاعات پرداخته شد روش تجزیه و تحلیل اطلاعات در این پژوهش بیشتر بصورت توصیفی-تحلیلی می باشد و با تجزیه و تحلیل آمار و اطلاعات جمع آور شده به وسیله **gis** و اکسل به تهیه نقشه و ترسیم اشکال و جداول مورد نظر پرداخته ام.

۱-۱۰- پیشینه تحقیق:

جانسون در سال ۱۹۹۸ بیان نمود که تحولات پیچیده اقتصادا ، فنی که بر اساس انقلاب صنعتی شکل گرفته بود موجب تغییرات عمیق تر در اندازه شهرها، نسبت به جمعیت در آنها و آهنگ رشد شهر نشینی شده است.

فیروز پارسا نژاد در سال ۳۸۶در مطالعات خود بر رو شهر زرقان تحت عنوان توسعه فیزیکی و چالش ها و راهبردها این شهر مطالعه نمود او با استفاده از روش کتابخانه ا و میدانی تحقیق کرده است و در مطالعات خود به این نتایج دست یافت که مهاجرت بی رویه و وستا - شهر عامل اصلی گسترش فیزیکی شهر می باشد که این امر باعث زیرساخت رفتن اراضی مرغوب کشاورز شده است.

در سطح شهر ایوان در زمینه شاخص ها اجتماعی فرهنگی در جهت توسعه شهر ایوان مطالعه ا صورت نگرفته و تحقیق این جانب اولین مطالعه در این مورد می باشد.

۱-۱۱- موانع و مشکلات تحقیق :

پژوهش همواره با مسائل و مشکلاتی روبه رو است و پژوهش حاضر نیز از این امر مستثنی نیست مسائل و مشکلاتی که پژوهش حاضر با آن دست به گریبان بود مشکلاتی بود که مستقیماً به ماهیت و موضوع رساله مربوط می شد که این مشکلات عبارتند از:

از مشکلات پژوهش که مشکل اکثریت قریب به اتفاق محققین ساکن استان ایلام و به تبع آن شهر ایوان می باشد فقدان تشکیلاتی جهت پاسخگویی به محققان و برآوردن نیازها علمی و اطلاعاتی آنان می باشد و در ساختار ادار و اجرایی آنها نیز جایگاه و منزلت فعالیت تحقیقاتی آنها آن گونه که باید شناخته نشده و به دلیل وبهانه محرمانه بودن اطلاعات سایر دستگاهها و نظام ادار همکاریشان را با پژوهشگر غالباً آمیخته با تنگ نظر و شک ورز به پژوهشگر می باشد و در بیشتر مواقع از دادن اطلاعات خودار می کنند و در چنین محیطی به تبع پژوهشگر بلشکلات و محدودیتها فراوان روبه رو است.

۱-۱۲- واژگان کلیدی:

شاخص، شهر ایوان، توسعه شهر ، عوامل اجتماعی و فرهنگی